

UMOWA BARTEROWA

Rozliczanie transakcji między np. organizacją i firmą lub dwiema organizacjami nie zawsze musi odbywać się w formie gotówkowej. Niekiedy można rozważyć zastosowanie wymiany barterowej.

RADOSŁAW SKIBA

Umowa barterowa to wymiana usługi za usługę, towaru za towar, towaru za usługę lub usługi za towar. Jest to tzw. umowa nienazwana, czyli nie ma określonej prawem definicji. Polega na wzajemnej wymianie, bez konieczności sięgania po pieniądze. Odbywa się więc bez udziału gotówki, ale wymieniane towary/usługi, powinny być sobie równe co do wartości. Pomimo braku rozliczenia w pieniądzu, ma charakter umowy odpłatnej (tak jak np. najem).

Można też powiedzieć, że zakładająca wzajemną kompensację należności umowa barteru to dwie wzajemne umowy sprzedaży w jednej.

Czym umowa barterowa nie jest?

Od umowy barterowej należy odróżnić umowę kompensacyjną, czyli kontrakt, w ramach którego sprzedający zgadza się przyjąć część ceny towaru/usługi w pieniądzu, a resztę w towarach/usługach. Umowa barterowa zakłada natomiast wyłącznie rozliczenia niepieniężne.

Czym zaś różni się barter od sponsoringu? Sponsoring może być rodzajem umowy barterowej, w której świadczenie sponsorowanego będzie usługą reklamową, a świadczenie sponsora będzie rzeczowe, a nie pieniężne (czyli wymiana usługi reklamowej za inne usługi lub rzeczy). Sponsoring nie musi przybierać postaci barteru, ponieważ może polegać na przekazaniu pieniędzy przez sponsora albo może odpowiadać umowie doro-

wizny (brak obowiązku świadczenia po stronie sponsorowanego). Ostatecznie to, czym dany „sponsoring” jest, wynika z treści umowy.

Forma i treść umowy

Umowa barterowa może być zawarta w dowolnej formie: pisemnej, ustnej, za pomocą wymiany e-maili, faksów itp. Należy jednak zalecić, by była sporządzona na piśmie i – co równie ważne – podpisana przez osoby do tego uprawnione (członków zarządu lub pełnomocników).

Umowa barterowa powinna zawierać:

- » wskazanie daty i miejsca zawarcia umowy;

- » dokładne określenie stron umowy, ze wskazaniem osób uprawnionych do ich reprezentowania, podstawy umocowania tych osób (członkostwo w zarządzie lub status pełnomocnika) oraz dowody potwierdzające tę okoliczność (aktualny odpis z KRS, pełnomocnictwo etc., które mogą być załącznikami do umowy);

- » określenie ilości, jakości, oznaczenie wartości towarów, oznaczenie terminów i warunków dostawy;

- » określenie specyfikacji usług, oznaczenie ich wartości oraz dokładne precyzowanie terminów ich wykonania;

- » określenie uprawnień stron oraz zasad postępowania w przypadku niewykonania lub nieprawidłowego wykonania umowy barterowej; chodzi tu m.in. o wezwanie do prawidłowego wykonania umowy, klauzulę odstąpienia od umowy „wzmocnioną” karą umowną itp.

W celu osiągnięcia pełnej jasności zapisów, może zawierać „słowniczek” istotnych terminów występujących w danej umowie. W umowie należy także wskazać sąd właściwy do rozpatrywania sporów (np. sąd arbitrażowy), a także sąd właściwy miejscowo.

Umowa barterowa a działalność gospodarcza

Ważne jest, czy umowa barterowa zawierana jest w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, czy też nie. Ponieważ istotą umowy barterowej jest wzajemna dostawa towarów oraz świadczenie usług, to najczęściej zawierana jest ona przez podmioty prowadzące działalność gospodarczą (w ramach prowadzonej działalności handlowej/usługowej). Niemniej jednak umowa barterowa może zostać zawarta także pomiędzy organizacjami, które na jej podstawie „wymieniać się” będą usługami świadczonymi w ramach swojej działalności statutowej.

Jeśli jest taka potrzeba, organizacje mogą w takiej sytuacji zawrzeć także umowę o współpracy, ale ta umowa stwarza tylko ramy, które należy wypełnić konkretnymi działaniami. Ostatecznie pamiętajmy, że decydująca jest zawsze treść umowy, a nie jej nazwa. Jeżeli więc umowa o współpracy wystarczająco precyzyjnie określa, jakimi usługami (towarami) i na jakich zasadach organizacje będą się „wymieniały”, to taka umowa siłą rzeczy ma cechy umowy barterowej.

Podatek dochodowy od osób prawnych

W barterze przychodem jest wartość wzajemnych świadczeń w ramach zawartej umowy. Oblicza się ich wartość na podstawie przeciętnych cen stosowanych w dniu wymiany do rzeczy tego samego rodzaju i gatunku. Podatek płaci się od dochodu uzyskanego przez podatnika, czyli od różnicy przychodów i kosztów nabycia towarów, pomniejszonych o koszty sprzedaży. Za datę powstania przychodu uważa się dzień wydania rzeczy lub wykonania usługi, nie później niż na dzień wystawienia faktury albo uregulowania należności.

Zgodnie ze stanowiskiem organów skarbowych (postanowienie z dn. 20.06.2006 r. Naczelnika US w Sopocie;

WZÓR UMOWY BARTEROWEJ

Umowa zawarta w ..... w dniu ..... 2010 r. pomiędzy:

....., z siedzibą w ....., NIP ....., REGON ..... zwaną dalej Firmą reprezentowaną przez:

1. ....
2. ....

a

....., zwanym/-ą dalej Organizacją z siedzibą ....., zarejestrowanym w ....., nr KRS ....., reprezentowanym przez:

1. ....
2. ....

§ 1

W ramach niniejszej umowy Firma zobowiązuje się do świadczeń na rzecz organizacji w postaci: ....., a Organizacja zobowiązuje się do świadczeń na rzecz Firmy w postaci: .....

§ 2

Obydwie strony oświadczają, że posiadają wszelkie prawa do oferowanych towarów i usług oraz nie są one obciążone zobowiązaniami wobec osób trzecich.

§ 3

Wartość niniejszej umowy strony określiły na ..... + ... % VAT (słownie: ..... + ... % VAT). Rozliczenia zostaną dokonane wymianą barterowych równoważnych faktur VAT za wzajemne towary i usługi wynikające z niniejszej umowy i określone w § 1 na kwotę ..... + ... % VAT, w terminie do .....

§ 4

Zmiany niniejszej umowy wymagają formy pisemnej przez obie Strony. Umowa obowiązuje od dnia podpisania.

§ 5

W sprawach nieuregulowanych w niniejszej umowie stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego. W przypadku ewentualnych sporów Strony dążyć będą do rozwiązań polubownych, a w razie braku porozumienia podlegają rozstrzygnięciu właściwych sądów powszechnych.

§ 6

Umowę sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach po jednym dla każdej ze stron.

W imieniu Firmy

W imieniu Organizacji

Wzór umowy pochodzi ze strony www.dobrybiznes.info, prowadzonej przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce.

sygn. PDOP/423-7/06) „umowa barterowa jest umową wzajemną, a do istoty wzajemności należy, że między świadczeniami stron zachodzi stosunek ekwiwalentności, tj. równowartości. Należy podkreślić, że opodatkowana nie jest różnica wartości świadczeń wzajemnych wynikająca z umowy zawartej między kontrahentami, ale dochód uzyskany w cenie towarów i usług”.

Co do zasady, organizacja powinna zapłacić podatek dochodowy w przypadku umowy barterowej. Ale jeśli dochód powstaje po stronie organizacji pozarządowej i będzie przeznaczony na działania statutowe, zapewne będzie zwolniony z podatku dochodowego (art. 17 ustawy o CIT).

Podatek VAT

Podstawą opodatkowania VAT jest obrót, czyli kwota ze sprzedaży pomniejszo-

na o kwotę podatku należnego (art. 29 ust. 1 ustawy o VAT). Zgodnie z art. 29 ust. 3 tej ustawy, jeżeli należność jest określona w naturze, podstawą opodatkowania jest wartość rynkowa towarów lub usług pomniejszona o kwotę podatku.

Mamy tu do czynienia z rozliczeniem VAT jako oddzielnych sprzedaży usług czy towarów każdej ze stron umowy. Każda ze stron rozlicza VAT od jej świadczeń określonych w umowie według zasad takich samych, jak przy sprzedaży w normalnej sprzedaży.

W przypadku VAT podatnicy dokonujący wymiany barterowej jako podstawę opodatkowania powinni wykazywać rynkową wartość wymienianych towarów lub usług. Definicja „wartości rynkowej” jest dość skomplikowana. Ogranicza ona stronom możliwość dowolnego kształtowania wartości towarów/usług,

którymi się wymieniają, utrudniając prawidłowe określenie podstawy opodatkowania. Może się więc zdarzyć, że organy skarbowe będą kwestionowały przyjętą w umowie barterowej wartość świadczenia i ustalać ją na nowo.

Przykład: Strony umowy wymieniają się usługami. Firma A świadczy usługi doradztwa prawnego o wartości 200 zł za godzinę, a organizacja B świadczy usługi informatyczne o wartości 100 zł za godzinę. Urząd skarbowy ustalił, że w miejscowości, w której działają strony umowy, usługi doradztwa prawnego świadczone mają stawkę 500 zł za godzinę, a usługi informatyczne – 250 zł za godzinę. W związku z tym VAT należy obliczać od tych wyższych wartości.

Dokumentowanie świadczeń w ramach umowy barterowej odbywa się na tych samych zasadach, jak w przypadku zwykłych (rozliczanych pieniężnie) transakcji. Ponieważ jednak w wypadku tej umowy każda ze stron jest równocześnie sprzedawcą i nabywcą, to jeżeli obie strony są podatnikami VAT, to należy wystawić dwie faktury. Jeżeli podatnikiem jest tylko jedna ze stron, wówczas tylko ona wystawia fakturę (za: S. Liżewski, op.cit., s. 12).

W wystawionych fakturach należy wskazać właściwą stawkę VAT dla towarów/usług, których dotyczy umowa (są one różne w zależności od rodzaju towarów i usług, np. 22%, 7%, 0%).

◆◆ PODSTAWA PRAWNA

- » Ustawa z dn. 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93 z późn. zm.), art. 603 – 604 i inne
- » Ustawa z dn. 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2000 r., Nr 54, poz. 654 z późn. zm.), zwana ustawą o CIT
- » Ustawa z dn. 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535 z późn. zm.), zwana ustawą o VAT

RADOSŁAW SKIBA – prawnik, wykładowca Collegium Civitas, szkolenowiec i ekspert ds. prawa organizacji pozarządowych.